

Tshapita ka 5 : Unyashungu atukambaka

Shu mb8eyaka ololo ulimu wa wuki wakakutshama l'utamba a mpeketanya. Shu tambekama ulimu one pundju. Edimnayelu kaki uhumba l'okongo wa Adama la Eva munga l'unungu la ntundu ka Unyashungu vame l'ekabmo ka Edena, kakakutshama uma lu nyoi ka Khumesu, Khumadiondjo Jesu Kristu. Mananu keli le untu tshe la lu kete uma lu kolo, kakalongoswama uma lu nyoi ka On'a Unyashungu. Ndi alayi uma le Unyashungu, akyakitshakitsha lu nyoi, « *ee, n yoi ka l'utamba a mpeketanya* » (Filipi 2 : 8). « *Diui dia kolamelu ne, ndu diakuka antu mbetawo, vati : Krsitu akayi la kete dia ndjushimbela antu : wulekimi kolo* » (1 Timote 1 : 15). Ulimu one tshe ambukelekama lu **ngandji** : « *Keli Unyashungu akatenya **ngandji** kandi ne dia Kristu akatuvwela lam'akisu antu wa kolo* » (Romo 5 : 8).

Lam'akumi asika Krsitu wa ntundu lu yediko ya ewu ka Khumadiondjo Jesu Kristu uku Ushimbedi, ongenongeno akaludia etama awo ndu wakakeketshama dia ndjâkimo le Khumadiondjo ndu mbûyela. Kumunga dikambu dia tshitshe ndu ekakatanu waki efula lu mbuka keso. Kuku, lam'eli antu wambeta uma lu nyoi ka Nyuma utsha lu lumu, vo wakakundja wulu wa ndjela mbuka kawo k'uyuyu la k'etshoko. Ntundu aki uhumba batizama.

Lu esambishelu kandi lushi la Pentekosta, utumami Petero akati ati : « *Nyukadimuli etema, nyubatizami nyu tshe untu l'untu lu lukumbu la Jesu Kristu, ne dia edimanyelu ka kolo yanyu, ku nyu nyayulungula ushasha wa Nyuma k'Ekila* » (Etsha 2 : 38), ku wane wakayeli esambishelu aki : « *Ku wane waketawo diui diandi, wakabatizama* » (Etsha 2 : 41). Eshelu keku kakayelama lu yediko, uku walasu lu Etsha, tshapita 8, la Samariya ndu le usi Etiyopiya lakayakalulaka uma la Jerusalema utsha lakawo. Lo Romo tshapita ka 6, utumami Paulo ambulembetshiya batiza.

Onkone, ndi ambutela ambetawudi wa la Romo ati lam'akawa batizama, vo wakatela antu tshe vati : « ... *Shu ane tshe wakabatizama le Kristu Jesu, takabatizama ndu lu nyoi kandi ?* (Romo 3 : 6). Ambutetemala ati : « *Lu batiza kakatakundama landi lu nyoi. Okone uku akulwama Kristu uma lu nyoi lu lutumbu la Shi, mbukukis nkendakenda lu lumu l'uyuyu* » (Romo 6 : 4). Lam'akatabatizama, shu lawo mbitaka wuhu wame la ntundu k'antu dia menya ati tambudiha tshapita ya kolo lu lumu lasu, kakete, tambosa dihuli kame la Kristu ndu tambutolama lu lumu l'uyuyu kame landi.

Keli kene kakete la ntundu aki paka etatelu. Eko uhumba ntsha utshikitanu l'asa yediko ua Isariyele la kene kambuyudja Khumadiondjo kakie la wudja andi. Aha paka utshikitanu uku utshukitanu, kuku eko ndu utshikitanu lu yediko⁸ y'etema yahumba ntshikitula antu wasena lu kete uku ambetawudi wa lu Daka di'uyuyu.

Ololo nshihudia dia **Isariyele** eli wudja a Unyashungu la kete. Untu aki la munga efula maka etatelu k'etungelu. Adama la Eva kumunga lu yediko ya nkitanya adjangu wa Unyashungu. Wuhu wakiwo kunkutsha adjangu a Unyashungu akayadeka deku la deku, edja ndu Unyashungu ndjeme etena kakasele Noa watu ndu antu tshe wa la kete ndjakema.

Unyake antu 8 wa lu ludu la Noa mbakahande. Uma le antu aso 8, andja akatate ntu. Keli ehendudi wakatetemala wuhu ako wame, edja ndu Unyashungu ndjeta Abalahama ndu mbolomba dia ndu mimo uma Ura lene akinda ku ntsho utsho la Kanana. L'etena keso, Unyashungu akalake Abalahama ati : « *Ku dimi layutunga wudja a wuki uma le ye, layukotshokola, ndu layete lukumbu laye wuki* » (Etatelu 12 : 2). L'okongo wa nshi efula, lam'akasonola Lota lene akandalangi mbidjase, shu tambâla aui ane : « *Lam'akatana Abalahama la Lota, Latuyalaka akatela Abalahama ati : Edia ashu aye uma lu dihuli dieye. Enda utsha lu leke la ngel'a kushi ndu la diku dia kushi, ndu utsha lu leke l'ehutwelu, ndu la edjelu ka unya. Kete ku tshe yenaye, dimi layukushayo, we la tukanula taye pundju* » (Etatelu 13 : 14 – 15). Ambenama hwe uma lu avesana ane dia Latuyalaka akasha Abalahama lu tukanula tandi dihuli dia pundju la kete, kedikedi nshi tshe yayuyalaka kete. Abalahama la nonga yandi tshe waki la dia ndjala **wujda a Unyashungu la kete**.

Mose aki l'okende la ntundu ka Latuyalaka, na nombola Isariyele uma lu wuda wakiwo lu lohombo utsha lu kete kakalake Unyashungu ntshewo Abalahama. Uma lu etsha awo, Latuyalaka aki etali la wudja andi ndu akeyamaka paka lu tshimbu ya Mose.

Unyashungu aketi Mose lu dikuna, akawenya tshe kakandatshela Isariyele ku akati ati : « *Kakiane, naka nyu nyayulunga diui diami, ndu nyayulama daka diami, nyu nyayuyala waudja ami l'atei a wedja tshe, ne dia kete tshe yeli yami* » (Etatelu 19 : 5). Keli, kuyanga wudja waketawo, kumunga edja uhendudi awo wakenama lam'akawasha Latuyalaka elemba dia vo mbalama. Wuhu akona wakakuki Unyashungu menya ngandji kandi ka mamba utsha le Isariyele ? Latuyalaka akasha Mose elemba kana wetshelu wa mpika ludu la dipema, ku akati ati : « *Dimi layudjaseka l'atei w'asi Isariyele, ndu layuyala Unyashungu awo* » (Etulbelu 29 : 45). Lane

tambena dia teko la wudja wakawasha kete dia mbidjase, ku m'atei a wudja ungu, Unya8shungu ayudjase lu ludu la dipema. Isariyele aki wudja **wa la kete**. Unyashungu akadjaseka l'atei w'antu **la kete**.

Elo, wudja a Khumadiondjo eli **wudja a l'ulungu**. Ololo shu mbuho dia le asi Juda ndu le asi wedja, akambu waambutshikitanyemaka. Ulimu a Khumadiondjo la Golongota akatunge dikambu di'uyuyu. Lam'etawosu one Khumadiondjo Jesu akavu l'utamba a mpeketanya dikambu diasu, akatedia uma lu kolo yasu ndu akatukumia lu yediko ua shu memala la ntundu ka Unyashungu wa kukeli ndu ekila, laso tambukundja lumu l'uyuyu. Lu kete nye, « *tshe wakatshe kolo* » (Romo 3 : 23). Utumami Paulo ambulementshiya, la kondodi tshe, yediko yasu lu mukand'andi le asi Romo.

Uku djelbetelu, tutukâla tshapita ya samalu : « *Nyu hanyeyi nyati : Shu ane wakabatizama le Kristu Jesu, takabatizama ndu lu nyoi kandi ? Lu batiza kakatakundama la ndi lu nyoi. Okone uku alulwama Kristu uma lu nyoi lu lutumbu la Shi, mbukukisu nkendakenda lu lumu l'uyuyu* » (Romo 6 : 3 – 4). Ku lu divesa 7 ambufunda ati : « *Ne dia one lambuvoambutshungo uma lu kolo* » ; « *Okone ndu nyu nyame nyuyaete uku wane wambuvo lu kolo ndu uku wane weli la lumu le Unyashungu uma le Kristu Jesu* » (Romo 6 : 11). Lam'ayangasu edimanyelu ka kol oku tambulungula pamnda uma lu mbetawo lu ulimi wa Kristu l'utamba a mpeketanya, lumu lasu l'ejdeja la nkakitona la Unyashungu lambolongoswama, ndu lumu l'uyuyu lambutateka. Lu Kolosai 3 : 3 tambâla wuhu one : « *Ne dia nyu yakavu ku lumu lanyu lambushama la Kristu le Unyashungu* ». Tambena dia lumu lasu la tundu la kolo lambolongoswamaka mbala otoi ku pundju uma l'ulimu a Khumadiondjo Jesu Kristu.

Afundelu ntuteka ntu **lu yediko yakona y'uyuyu yakatakitshama** : « *... Ndu lam'akisu edu, ndi akatukulula kame la Kristu...akatulula landi, akatudjasha landi **lu ahuli wa l'ulungu** li Kristu Jesu* » (Efeso 2 : 5 – 6).

Dihuli diasu etena kene dieko kame la Kristu l'ahuli wa l'ulungu, etali la kete nye : « *Okone nyu kema angendangenda kana efaki ntu, keli nyu yeko asi wudja kame la ekilami ndu asi khumbu ka Unashungu. Nyu yambuhikama ladiku dia tshina dia atumami la amvutshi. Kristu Jesu ndame keli dive dia wuki dia tshuku. Ehikahika tshe kambumamanyema kame landi, kambudiana dia ndjala etemwelo k'ekila le Khumadiondjo. Ndu nyu nyambuhikama kame la ndi, dia ndjala edjaselu ka Unyashungu ly Nyuma* » (Efeso 2 : 19 – 22).

Shu teko **kame la Kristu** ndu tambukakitona la kete la ehimba ato.

Utu8mami ambufundela asi Filipi ntu ati : « *Ne dia lakasu eko, l'ulungu, uma leko kalungamelasu Ushimbedi, Khumadiondjo Jesu Kristu* » (Filipi 2 : 20). Kakiane shu tambukeketshama, aha la diango dia la kete, keli lam'eyasu dia lakasu eko l'ulungu. Shu takakitshama lu yediko nkina, tukanyi la etsha asu nombwamaka ma le one lakatushibela kuku aha ma lu kete. Teko **l'okende** uku akatati yema ladiku. Utumami Paulo apbutuhula ati : « *Okone nyu nyame nyuyaete uku wane wambuvo lu kolo ndu uku wane weli la lumu le Unyashungu uma le Kristu Jesu* » (Romo 6 : 11). Teko la kene tshe kahumbasu dia nsena lumu l'usika Kristu le Khumadiondo Jesu Kristu. Andja nduku l'engo ka ntûsha. Akambu ankina ntu wakatshikitana uma lu nyoi ka Khmadiondjo Jesu Kristu weko.

1. **Mbuka k'etshoko kakatshikitana** : Isariyele wakalombwamaka l'elembe. Kene tshe kakakuke asi Isariyele ntsha dia ngenyangenya Unyashungu aki paka vo nkitanya elembe keli vo kunkuma lu yediko sho. Lawo kafunda Paulo ati : « *Keli shu mbeyaka shati : Aui tshe wata elembe, watuelaka wane weli la tshina di'elembe, dia enyo awo tshe wadihami, la wa la kete tshe wayali la tshina di'elumbwelu ka Unyashungu. Nduku untu ayuyindjama lu ashu wa Unyashungu lu etsha w'elembe, ne dia ewu k'akambu wa kolo katuyakaka uma lu elembe* » (Romo 3 : 19 – 20).

Umbetawudi kemako la tshina di'elembe ne dia ndi ambûlunulaka otshoko wa mpanda uma lu **ngandji ka mamba**, otshoko wahatakuke lawo keli Unyashungu akakimo le antu : « *Ne dia elembe wakakimwama uma le Mose, ku ngandji ka mamba la mete wakayi uma le Jesu Kristu* » (Joani 1 : 17). L'okongo wa mvuta dia « *Ne dia antu tshe wakatshi kolo, hawukumi lu yediko ya lutumbu la Unyashungu* » (Romo 3 : 23). Paulo ambutetemala ati : « *Vo wambuyindjama anyanya uma lu ngandji ka mamba, uma l'etshungwelu keli le Kristu Jesu. Nd'ako lakakitsha Unyashungu uku ulambu wa nambwela antu wa kolo, la mbetawo ka lu dikila diandi, ne dia ntenya ololo wa Unyashungu, ne dia akendjula akambu wa kolo wakatshama ntundu* » (Romo 3 : 24 – 26). Ne dia paka Unyashungu akatshe mbuka k'uma le Khumadiondjo Jesu Kristu mbesu la mpanda lam'adjasu etem'asu lendi. Eko paka ngandki ka mamba, ndu dikambu uma lesu shame.

2. **kesanelu diambutshikitana** : Isariyele akayaka paka Jehowa, Latuyalaka, kuku uma l'etali. Kene tshe kaketshamaka asi Isariyele eli uma lendi eli dia ntshikala l'elombwelo wa kene kakandawashule. Shu

8yakenyi etshikitanelu ka ekesanelu kaki l'asa Adama la Unyashungu, la etena k'uyuyu kakatumbe uma lam'akene kolo. Keli umbetawudi ambotshiyama lu ekesanelu ka lande la **Shesu**. Shu taya la luha la mboto pulu le Shesu : « ...*Mete meta kanyutelami nti : Dikambu tshe diayunyolomba Papa lu lukumbu lami, Papa ayunyushadio* » (Joani 16 : 23). Khumadiondjo akalombe ati : « ... *Papa k'ekila, ulami wane wakayambisha lu lukumbu kaye, dia vo ndjala otoi uku wesu* » (Joani 7 : 11). Laso shu taya a dihuli pulu le Shesu ndu teko l'eshikikelu ka waho wendi lawo le umbetawudi tshe. Okone, shu teko wane wambotongwama lu ekesanelu kene ka lu nkhumbe kene ka lu nkhumbe ndu shu taya la wulu wa mvuta shati « *Abba, Shesu* » (Romo 8 : 15).

3.Ndu waunga wambutshikitama : Asi Isariyele kumunga la wulu wa nsukana la ntundu ka Unyashungu. Vo wakatshikalaka l'andja wa ludu la dipema, paka elombodi mbakotoka dia nkamba ulimu awo. Olombodi a ladiku akotoka mbala otoi l'ononyi lu dihuli diuleki ekila la dikila dia ediamelu, diakakitshamaka lu dihuli diediamelu, dia ntukimo ulambu, ntundu wandi ndame hita, ku l'okongo dia wudja tshe. Untu aki paka la woma wa yediko yandi la ntundu ka Unyashungu w'ekila. Keli kakiane, etshikitanelu ka diunga keko ne dia umbetawudi ambembama lu ekesanelu kendi nsuke la shesu ndu ndi ambushuhudia ololo uyangu wa Unyashungu. Ewu ka mpanda ndu ka etshoko wayûnga landi utsha la ntundu, akambu aso wambotola etema asu dia munga la euhwelu ka shika utsha le Unyashungu wa wuhu oso, weli la ngandji kasu, ndu dia shu mbôtemola la nkuse adui la ntundu kandi Shesu la mbenya uku wuhosu ololo andi lesu.